

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Гавда Н.М.

*викладач-методист педагогіки,
ВКНЗ «Володимир-Волинський педагогічний коледж
імені А.Ю. Кримського»*

КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Стає очевидним, що досягнення мети сучасної освіти пов'язане з особистим потенціалом педагога, його компетентністю, без чого розв'язання наявних проблем виховання і навчання підростаючого покоління відповідно до нових вимог часу – неможливе. Вимоги сьогодення зобов'язують до пошуків нових підходів у підготовці фахівців дошкільної галузі в навчальних закладах I-II рівнів акредитації. Професійна компетентність має забезпечувати цілісну й професійну спрямованість всієї системи підготовки майбутнього вихователя, трансформуватись у системоутворююче ядро педагогічного стилю діяльності педагога нового типу, вихователя-професіонала та активізувати його потреби в самоосвіті й самовихованні упродовж життя [1, с. 55].

З погляду на сказане вище, слід зауважити:

1. Проблема формування професійної компетентності у процесі підготовки вихователів є актуальною.

2. Незважаючи на це, було б неправомірним говорити про повне й остаточне формування професійної компетентності в процесі професійної підготовки. Це лише початковий, але принципово важливий етап формування професійної компетентності майбутніх вихователів; розвиток, удосконалення і поглиблення її буде протікати протягом усієї подальшої професійної діяльності педагога [5, с. 17].

У випускників ВНЗ, на думку вчених, мають бути сформовані:

1. Спрямованість, яку розглядають як складне особистісне утворення, що є потребнісно-мотиваційною сферою людини.

2. Моральна стійкість особистості, яка дає змогу їй зберегти психічне здоров'я в умовах несприятливого соціуму.

3. Креативність (готовність до творчості), яка проявляється в інтелектуально-творчій ініціативі, широті асоціацій, гнучкості й оригінальності мислення, динамізмі психічних процесів.

4. Готовність до продовження освіти, яка включає в себе переконання у правильному виборі діяльності, мотивацію, яка характеризує позитивне ставлення до обраної професії, знання про обрану діяльність, первісні уміння, необхідні для творчого вирішення завдань [2, с. 51].

На основі наукових робіт з проблеми формування психолого-педагогічної компетентності, аналізу навчальних планів спеціальності «Дошкільна освіта» можна зробити висновок, що професійна компетентність інтегрує в собі

2 аспекти: когнітивний (знання) та діяльнісний (засоби діяльності та готовність до виконання діяльності) [2, с. 52].

Професійна компетентність майбутнього вихователя формується через навчальний процес, що включає такі цикли підготовки: гуманітарних і соціально-економічних дисциплін, науково-природничих дисциплін, професійних і практичних дисциплін та здійснюється у таких формах: навчальні заняття, виконання індивідуальних завдань, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи. Основними видами навчальних занять є лекція, лабораторне, практичне, семінарське заняття, консультація [4].

Зокрема, у науково-практичному циклі в ході вивчення курсів «Педагогіка», «Дитяча психологія», «Загальна психологія» викладачі використовують такі види лекційних занять: лекція-бесіда, лекція-дискусія, лекція із застосуванням техніки зворотного зв'язку, лекція-консультація, прес-конференція, проблемна лекція, лекція-запрошення до колективного дослідження (поточна «мозкова атака»).

На заняттях з методики розвитку мови з успіхом використовуються блоки-лекцій, зокрема при вивченні тем «Рідна мова в системі дошкільної освіти», «Зміст навчання дітей мовлення в дошкільному навчальному закладі».

Грунтовному засвоєнню матеріалу, окрім вибору оптимальних форм роботи, сприяє також багатий методичний супровід: логічні схеми, структурні схеми до Базового компонента дошкільної освіти, логічно-опорні схеми ходу заняття, зразки планів-конспектів занять, роздатковий матеріал.

Важливою складовою формування професійних компетенцій є практичні заняття – форма навчального процесу, при якій викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно до сформованих завдань [3].

Типовим є заняття, яке вимагає: проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язання контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. Форми проведення практичних занять різні: ділові ігри, методичні майстерні, професійно-діяльний практикум, екскурсії в дитячі дошкільні заклади чи міський методичний кабінет, які допомагають не тільки викликати інтерес до навчальної дисципліни, а й формувати конструктивні, організаторські, комунікативні та гностичні компетенції майбутніх вихователів.

Формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів здійснюється на заняттях з інших фахових методик. Так, викладач методики фізичного виховання, вивчаючи тему «Показ і виконання загальноорозвиваючих вправ», належну увагу приділяє аналізу програми, роботі з методичною літературою, з'ясуванню місця і значення цього виду вправ. Проте найбільше часу відводиться для таких видів робіт: участь студентів у виконанні та організації вправ, вибір способів роздачі і збору фізкультурного обладнання, оцінка результатів рухливої діяльності (взаємооцінка, оцінка викладача).

Вивчаючи тему «Конструювання з паперу та природного матеріалу в середній групі», викладач методики зображувальної діяльності дає ґрунтовну

інформацію про основні прийоми роботи з дітьми на заняттях з конструювання, зосереджує увагу студентів на обладнанні заняття, підготовці вихователя та дітей до конструювання, ретельно відпрацьовує зі студентами структуру занять. Завершальним етапом даного практичного заняття є ділова гра, де студенти презентують елементи заняття конструювання з паперу. Обов'язковим елементом такої роботи є аналіз, обговорення та оцінка результатів гри. На цьому етапі здійснюється обмін думками, дискутування, захист учасниками гри своїх рішень і висновків, остаточний підсумок результатів гри.

Аналіз навчальних планів, програм з усіх навчальних дисциплін, відвіданих занять дають підстави стверджувати, що майбутній вихователь повинен не тільки досконало володіти теоретичними положеннями загальних основ педагогіки, психології та методик, а й набути практичних умінь і навичок їх творчого застосування. Це забезпечується шляхом виконання програми з педагогічної практики – спостережувальної, пробної, безперервної (літньої і переддипломної) [3].

У тісному зв'язку з лекційними та практичними заняттями перебуває регульована самостійна робота студентів, метою якої є формування в них навичок розумової праці. За завданнями викладачів студенти виконують різні види самостійних робіт – за заданим або своїм планом конспектують першоджерела, пишуть рецензії та анотації на статті з педагогічної періодики, виконують письмові роботи, присвячені аналізу нагромадженого педагогічного досвіду, зіставляють його з досвідом вихователів, який вони вивчили під час педагогічної практики в дошкільному закладі, роблять огляд педагогічної літератури, підбирають ігри, розробляють пам'ятки, комплекси фізичних вправ, тематику бесід та ін.

Самостійна робота у тісній взаємодії з навчальними заняттями створює основу для науково-дослідницької роботи студентів, яка відкриває великі можливості для розвитку творчих здібностей майбутніх вихователів. Вирішення цієї проблеми в умовах педагогічного коледжу колектив циклової комісії вбачає у встановленні тісного зв'язку між навчально-виховною, дослідницькою роботою та неперервною педагогічною практикою студентів. Зважаючи на це, на другому-третьому курсах в процесі навчальних занять і педагогічної практики студенти орієнтуються на навчальну науково-дослідницьку роботу як важливу складову професійної підготовки сучасного вихователя, розвиток потреби в самостійній розумовій праці, набуття елементарних умінь її організації. Головна увага акцентується тут на формуванні навичок конспектування та реферування першоджерел [1, с. 56].

На випускному курсі студенти залучаються до безпосереднього курсового дослідження, де кожен має змогу поглиблено займатися науковою проблемою, закріпити і поглибити знання, набуті під час навчальних занять і самостійної роботи, осмислити і використувувати досвід роботи вихователів.

Звичайно, слід шукати шляхи успішної взаємодії викладача зі студентом під час навчання. Як свідчить практика, навчальний процес у нас загалом є орієнтованим на такі характеристики: «інтровертність» (читання лекцій, викладання індивідуальних завдань, обмежене використання активних методів навчання та використання спільних проектів); «інтуїтивність» (наголошення на теоріях та ідеях, а не на практичному застосуванні знань); «реалістичність»

(вивчення усталених поглядів науковців та неприйняття вільного трактування свіжих думок); «раціональність» (чітке дотримання навчального плану, термінів здачі робіт, але без особливої уваги до творчого виконання завдань) [2, с. 52].

Для повноцінної організації можливостей студентів з різними індивідуально-типологічними особливостями необхідне гармонійне поєднання форм організації навчання та комбінування різноманітних завдань самостійної роботи, а це значить, що викладач має уникати одноманітних, малоефективних методів та форм роботи. Сьогодні актуальною є технологія моделюючого навчання, яка розглядається як ефективний засіб самоактуалізації студентів. Цей, напрямок треба розвивати.

Уміння самостійно і творчо працювати – один із головних критеріїв, що характеризує готовність фахівця до професійної діяльності. Таке вміння не може сформуватися у студента саме по собі. Підготувати майбутнього вихователя повинна відповідна система організації навчального процесу в коледжі. Одним з важливих напрямів у галузі теорії навчання є не лише і не стільки набуття студентом готових знань, а навчання його методів набуття цих знань, здійснення самоосвіти протягом усього життя, тобто формування культури інтелектуальної діяльності [5, с. 19].

Безперечно, пріоритетною формою організації навчання сьогодні повинна стати самостійна пізнавальна діяльність студентів. Лише така зміна акцентів дасть можливість сформувати свій особистий підхід і методи професійної діяльності. Тобто успіх прийде лише тоді, коли в центрі стоятиме особистість зі своїми нахилами, інтересами і поглядами, яка оволоділа методами організації самостійної роботи.

Таким чином, сучасна педагогічна праця вимагає від вихователя нових професійних компетенцій, зосередження зусиль і часу не тільки на усвідомленні їхньої потреби, а й на їх опануванні та впровадженні в педагогічну практику, а це вимагає змін у змісті й технологіях підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Основою для зміни технології навчання є особистісно-діяльнісний підхід, який спонукає до удосконалення педагогічної освіти за рахунок інтенсивного впровадження в навчальний процес нових педагогічних технологій, які дають відповідь на питання «як навчати?», змінюючи його формулювання: «Як забезпечити розвиток особистості?» [4].

Список використаних джерел:

1. Білик Л. Діяльнісний підхід до професійної підготовки особистості студента // Рідна школа. – 2004. – № 1. – С. 55-57.
2. Зінченко В. Підготовка фахівців дошкільних закладів у світлі вимог Державної програми «Вчитель» // Рідна школа. – 2003. – № 4. – С. 50-52.
3. Про вищу освіту: Закон України від 1.07.2014 року № 1556-VII...kntu.net.ua/.../Zakon-Ukrayini-pro-vischu-osvitu-vid-1.07.2014.
4. Про дошкільну освіту: Закон України. – К.: Освіта, 2001. – 72 с.
5. Уйсімбаєва Н. Розвиток професійної компетентності – шлях до підготовки висококваліфікованих фахівців // Рідна школа. – 2006. – № 9. – С. 17-19.